

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 73 0 P 032688 21 Rev
Banjaluka, 09.8.2022. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u Banjaluci u vijeću sastavljenom od sudija: Violande Šubarić, kao predsjednika vijeća, Biljane Tomić i Biljane Majkić Marinković, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja Ž.Š. iz Č., koga zastupa punomoćnik M.F., advokat iz B., protiv tuženih, Opštine Č. i Republike Srpske, koje zastupa zastupnik na osnovu zakona, Pravobranilaštvo Republike Srpske, radi naknade štete, vrijednost predmeta spora: 163.000,00 KM, odlučujući o reviziji tužitelja, izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj: 73 0 P 032688 20 Gž od 16.3.2021. godine, na sjednici održanoj dana 09.8.2022. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda u Kotor Varoši broj: 73 0 P 032688 19 P od 10.01.2020. godine, odbačena je tužba u dijelu kojim je traženo da se naloži tuženoj Opštini Č. (u daljem tekstu: prvotužena) da nadoknadi tužitelju materijalnu štetu po osnovu manje izgrađene kvadrature poslovnog prostora od 1 m² u iznosu od 3.000,00 KM i da mu nadoknadi nematerijalnu štetu za pretrpljene duševne bolove i patnje usljed povrede prava ličnosti sa aspekta neosnovanog i nezakonitog lišenja prava na imovinu, u iznosu od 10.000,00 KM. Odbijen je, kao neosnovan, tužbeni zahtjev kojim je traženo da se utvrdi da su prvotužena i tužena Republika Srpska (u daljem tekstu: drugotužena) povrijedili pravo tužitelja na ravnopravno postupanje zbog čega je tužitelj trpio posljedice sistematske diskriminacije, da se naloži tuženim da solidarno nadoknade tužitelju materijalnu štetu na ime izgubljene dobiti u iznosu od 150.000,00 KM, da se naloži drugotuženoj da nadoknadi tužitelju materijalnu štetu po osnovu manje izgrađene kvadrature poslovnog prostora od 1 m² u iznosu od 3.000,00 KM i da mu nadoknadi nematerijalnu štetu za pretrpljene duševne bolove i patnje usljed povrede prava ličnosti sa aspekta neosnovanog i nezakonitog lišenja prava na imovinu u iznosu od 10.000,00 KM. Obavezan je tužitelj da tuženim nadoknadi troškove postupka u iznosu od 3.090,00 KM.

Presudom Okružnog suda u Banjaluci broj: 73 0 P 032688 20 Gž od 16.3.2021. godine, žalba tužitelja je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Blagovremenom revizijom tužitelj pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se obje

nižestepene presude ukinu i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno suđenje, a tužene obavežu da mu nadoknade troškove postupka.

Tužene nisu odgovorile na reviziju.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužitelja da mu tužene nadoknade materijalnu štetu po osnovu manje izgrađene kvadrature poslovnog prostora od 1m² u iznosu od 3.000,00 KM; da mu nadoknade nematerijalnu štetu za pretrpljene duševne bolove i patnje usljed povrede prava ličnosti sa aspekta neosnovanog i nezakonitog lišenja prava na imovinu u iznosu od 10.000,00 KM; da se utvrdi da su tužene povrijedile njegovo pravo na ravnopravno postupanje zbog čega je trpio posljedice sistematske diskriminacije; da se naloži tuženima da solidarno nadoknade tužitelju materijalnu štetu na ime izgubljene dobiti u iznosu od 150.000,00 KM.

Tokom postupka koji je prethodio donošenju nižestepenih presuda utvrđeno je: da su u julu 1991. godine tužena, kao investitor i DP 25.N.Č., kao izvođač radova, zaključili ugovor, o izgradnji Zanatskog centra u Č., sa više poslovnih prostora; da su dana 10.07.1991. godine DP 25.N.Č. kao izvođač radova i tužitelj kao investitor zaključili ugovor o izgradnji poslovnog prostora u navedenom Zanatskom centru, površine 14,06 m²; da je tužitelj svoje financijske obaveze prema izvođaču izmirio plaćanjem odgovarajućeg iznosa prvotuzenoj, kako je i dogovoreno; da je tehnički pregled izgrađenog Zanatskog centra izvršen u januaru 1992. godine i tada je naloženo da se uklone nedostaci koji su utvrđeni zapisnikom o tehničkom pregledu od 23.01.1992. godine; da je tužitelj preuzeo kupljeni poslovni prostor dana 25.02.1992. godine; da mu je u februaru 2000. godine odobrena dogradnja mansarde; da je pravosnažnom presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj: P-2989/01 od 20.5.2003. godine, koja je postala pravosnažna dana 24.05.2005. godine obavezana Opština Č. (ovdje prvotuzena) da po osnovu izgrađene manje kvadrature poslovnog prostora, za 3 m², isplati tužitelju (koji je tužitelj i u ovom postupku) iznos od 3.900,00 KM i po osnovu kašnjenja na izvođenju radova, na ime penala, iznos od 5.748,00 KM, sa zakonskim kamatama, dok je odbijen tužbeni zahtjev u dijelu kojim je tražena isplata po osnovu sticanja bez osnova, izgubljene dobiti i moralne štete; da je tužitelj u upravnom postupku (uključujući i upravni spor) ishodio odluke kojim je oslobođen obaveze da plaća naknadu za korištenje gradskog građevinskog zemljišta i poslovnog prostora; da je tužitelj u poslovnom prostoru u periodu, novembar 2006. do mart 2010. godine, obavljao samostalnu djelatnost u radnji registrovanoj kao DVD Klub video igrice Ž.; da je tužitelj vodio protiv tužene još jedan spor pod poslovnim brojem: 73 0 P 013537 12 P i da su u toj parnici, presudom prvostepenog suda od 18.12.2014. godine (koja je potvrđena odlukom drugostepenog suda od 24.3.2016. godine, a izjavljena revizija u ovom predmetu je odbačena) odbijeni zahtjevi tužitelja da se obaveže tužena (ovdje prvotuzena) da mu naknadi materijalnu štetu zbog neobavljanja djelatnosti u poslovnom prostoru, u periodu od 20.5.2003. do 25.10.2014. godine i nematerijalnu štetu za pretrpljene duševne bolove, te da izvrši obaveze prema tužitelju po ugovoru od 02.7.1991. godine, dok je odbačena tužba u dijelu kojim je potraživana naknada materijalne štete zbog neobavljanja djelatnosti u poslovnom prostoru u periodu od 25.02.1992. do 20.5.2003. godine; da je u postupku premjera i uspostave katastra nepokretnosti, tužitelj upisan kao vlasnik navedenog poslovnog prostora u list nepokretnosti broj: 1101 k.o. Č.D.; da je odbačen, kao nepotpun, zahtjev tužitelja za izdavanje upotrebne dozvole za taj poslovni prostor.

Kod ovako utvrđenog činjeničnog stanja, suprotno tvrdnji revidenta, nisu pogriješili nižestepeni sudovi kada su, pozivom na odredbu člana 67. stav 1. tačka 4. Zakona o parničnom

postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13 - u daljem tekstu: ZPP), odbacili tužbu u dijelu kojim je od prvotuzžene tražena naknada po osnovu manje kvadrature predmetnog poslovnog prostora i po osnovu nematerijalne štete za pretrpljene duševne bolove i patnje usljed povrede prava ličnosti sa aspekta neosnovanog i nezakonitog lišenja prava na imovinu. Ovo iz razloga što je o ovim zahtjevima, u odnosu na prvotuzženu, kako argumentovano i jasno obrazlažu nižestepeni sudovi (kakvo obrazloženje u svemu prihvata i ovaj sud), već odlučeno pravosnažnom presudom iz ranijeg postupka, broj: P-2989/01 od 20.5.2003. godine.

Naime, u pogledu zahtjeva za naknadu nematerijalne štete u oba predmeta se suštinski radi o istom zahtjevu, iako su jezički donekle drugačije opisani, kako ispravno zaključuju i obrazlažu i nižestepeni sudovi, kakvo obrazloženje nije dovedeno u sumnju revidentovim navodima.

Takođe je o naknadi zbog manje izgrađenih kvadrata poslovnog prostora odlučeno u tom ranijem postupku u kojem je utvrđeno da je površina poslovnog prostora manja od ugovorene za 3 m², za šta je tužitelju i dosuđena naknada. Dakle, u tom postupku je utvrđeno o koliko manje kvadrata se radi, i samo u tom postupku je tužitelj mogao prigovarati tako utvrđenim kvadratima. Zato nema mjesta da se o tome ponovo vodi spor i utvrđuje da je tužitelj oštećen za još 1 m². Pogotovo je neosnovan ovakav zahtjev usmjeren ka drugotuzženoj, koja sa tužiteljem nije bila ni u kakvom poslovnom ili pravnom odnosu u vezi sa izgradnjom poslovnog prostora, pa je takav zahtjev tužitelja u odnosu na ovu tuženu s pravom odbijen.

Iz prednjih razloga, ni provođenje dokaza čitanjem nalaza i mišljena građevinskog vještaka i vještaka geometra iz nekog ranijeg upravnog postupka (koji dokaz je prvostepeni sud odbio da provede, a na čemu insistira tužitelj), nije moglo ishoditi drugačiju odluku u ovom dijelu, kao ni ostali navodi revizije istaknuti u ovom pravcu.

Odluke nižestepenih sudova su pravilne i zakonite i u dijelu kojim su odbijeni tužbeni zahtjevi (zasnovani na zaštiti od diskriminacije i naknadi štete zbog igubljene koristi) u odnosu na obe tužene.

Jednako postupanje, koje štiti i o kojem govori Zakon o zabrani diskriminacije („Službeni glasnik BiH“ br. 59/09 – u daljem tekstu: ZZD) predstavlja ideal sudske i svake druge jednakosti koji se bazira na osnovnoj postavci da se prema svim pojedincima u sličnim situacijama treba postupati slično ili jednako. Diskriminacija zahtjeva postojanje dva subjekta diskriminacije. Budući da se diskriminacijom krše ljudska prava pojedinaca ili grupa, prvi subjekt diskriminacije je žrtva diskriminacije (ovdje tužitelj koji tvrdi da je diskriminisan, odnosno da trpi segregaciju, kao najteži oblik diskriminacije). S druge strane se nalaze adresati obaveze, odnosno osobe koje se trebaju uzdržati od ponašanja koje može dovesti do diskriminacije (ovdje tužene, za koje tužitelj tvrdi da vrše diskriminaciju). U većini slučajeva žrtve diskriminacije su pojedinci koji zbog nekih stvarnih ili pretpostavljenih karakteristika uglavnom samovoljom drugih osoba ili grupa osoba dolaze u manje povoljan položaj.

Bitan segment dokazivanja različitog tretmana (diskriminacije), kao i segregacije je postojanje osoba ili grupa osoba u sličnim situacijama jer se samo u takvoj situaciji može upoređivati pristup određenim pravima pokretača postupka (u ovom slučaju tužitelja) i tih osoba ili grupa. U konkretnom slučaju tužitelj nije precizirao i dokazao da postoji osoba ili grupa osoba prema kojima se tužene, u istoj situaciji, ponašaju drugačije nego prema njemu, niti je objasnio u čemu se ogleda (u kojim radnjama i kakvom djelovanju) to drugačije postupanje.

Prema tome, nisu pogriješili nižestepeni sudovi kada su odbili zahtjev tužitelja da se utvrdi da su tužene povrijedile njegovo pravo na ravnopravno postupanje, jer nije ispunjen dio definicije različitog postupanja (diskriminacije), a ni segregacije (koja, po zakonskoj definiciji predstavlja direktnu i očiglednu diskriminaciju – odvajanje lica zbog nekog od razloga navedenih u odredbi člana 2. ZZD), jer nema osobe ili grupe osoba u odnosu na koje bi se utvrdio različit tretman tužitelja.

Proizlazi iz rečenog da tužitelj uopšte nije učinio vjerovatnim da je žrtva nejednakog postupanja (diskriminacije, odnosno segregacije) izvršenog od strane tuženih iako je na njemu bio teret iznošenja i dokazivanja činjenica koje opravdavaju sumnju da su tužene prema njemu postupile drugačija u odnosu na druge kupce poslovnih prostora (koje, bez ikakvog objašnjenja, samo spominje kao osobe prema kojima se drugačije postupalo). Zato nije bilo mjesta primjeni odredbe člana 15. ZZD, na koju se tužitelj poziva u reviziji, prema kojoj žrtva eventualne diskriminacije nije dužna dokazati diskriminaciju sa stepenom sigurnosti, već je dovoljno da učini vjerovatnim da je do diskriminacije došlo, pa ukoliko ispuni taj uslov (a tužitelj ga, kako je naprijed rečeno, nije ispunio) navodni diskriminator je dužen dokazati da nije prekršio princip jednakog postupanja.

Izmakla korist (na čemu tužitelj temelji jedan od svojih zahtjeva) je oblik štete koji se javlja kao sprečavanje povećanja nečije imovine, kako propisuje odredba člana 155. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj: 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 19/93, 3/96, 39/03 i 74/04 - u daljem tekstu: ZOO). Pri ocjeni visine izmakle koristi uzima se u obzir dobitak koji se mogao osnovano očekivati prema redovnom toku stvari ili prema posebnim okolnostima, a čije je ostvarenje spriječeno štetnikovom radnjom ili propuštanjem (stav 3. člana 189. ZOO).

Za priznavanje prava na naknadu izmakle koristi nastale kao posljedica štetnikove radnje moraju biti ispunjeni uslovi: da je šteta u vidu izmakle koristi izvjesna, da je tuženi svojim djelovanjem spriječio nastanak koristi i da postoje elementi na osnovu kojih se može odrediti visina izmakle koristi.

U toku postupka, predloženim i izvedenim dokazima, tužitelj nije dokazao da je pretrpio ovaj vid štete. Nije dokazao da bi ostvario zaradu u iznosu od 150.000,00 KM, koliko iznosi njegov zahtjev za naknadu štete po ovom osnovu, niti je precizirao kakvom djelatnošću bi tu korist ostvario. Nije naveo ni period za koji traži naknadu štete u vidu izgubljene koristi, mada se iz njegovih navoda sa ročišta održanog 11.12.2019. godine (treća strana raspravnog zapisnika) može zaključiti da se ovo potraživanje odnosi na period od 25.02.1992. godine do presuđenja i da bi ostvario dobit radom u DVD klubu i izdavanjem u zakup poslovnog prostora. Iz tog razloga zahtjevu tužitelja u ovom dijelu nije bilo moguće udovoljiti i pod uslovom da je dokazao da su tužene svojim djelovanjem spriječile nastanak koristi. Pored toga, kod nesporne činjenice da je tužitelj, u predmetnom poslovnom prostoru, u periodu od novembra 2006. do mart 2010. godine, obavljao samostalnu djelatnost u radnji registrovanoj kao DVD Klub video igrice Ž., traženje naknade izmakle koristi za ovaj period bi svakako bilo neosnovano.

Konačno, kod činjenice, da tužitelj nije dokazao da je radnjama tuženih bio spriječen da ostvari bilo kakvu korist, drugačiju odluku u ovom dijelu ne bi bilo moguće donijeti ni pod uslovom da je prvostepeni sud dozvolio provođenje dokaza čitanjem nalaza i mišljenja vještaka ekonomsko finansijske struke, M.Z. i S.S. iz drugog postupka, pored ostalog i zbog toga što za dokazivanje ove vrste štete nije dovoljno da se vještačenjem utvrdi pretpostavljena mogućnost dobiti, već da se realnim pokazateljima dokaže (što tužitelj nije uradio) da bi ta dobit bila i ostvarena po redovnom toku stvari, a da je njen nastanak spriječilo lice od kojeg se traži

naknada. Naime, drugačije rečeno, osnov za naknadu štete u vidu izmakle koristi ne može biti, sama za sebe, činjenica da je tužitelj vlasnik poslovnog prostora, nego je, po pravilu o teretu dokazivanja iz članova 7, 123. i 126. ZPP, u vezi sa članom 189. stav 1. i 3. ZOO, bilo potrebno dokazati da zbog štetne radnje tuženih tužitelj trpi štetu u vidu izmakle koristi i visinu iste. Kriterij za određivanje naknade štete je stvarna šteta koja je nastala oštećenom. Iz utvrđenog činjeničnog stanja se ne može izvesti zaključak da bi redovan tok stvari omogućio tužitelju da ostvari zaradu čiju naknadu zahtjeva, niti da su za neostvarivanje zarade odgovorne tužene. Uostalom, ovakav zahtjev (za naknadu izgubljene koristi za period od 25.02.1992. do 25.10.2014. godine) je u odnosu na prvotuženu bio predmet raspravljana i odlučivanja i u ranijim, naprijed navedenim parnicama (broj: P-2989/01 i broj: 73 0 P 013537 12 P) gdje je takav zahtjev pravosnažno odbijen ili tužba odbačena. Shodno tome i u ovom dijelu je, u odnosu na prvotuženu, tužba trebala biti odbačena (primjenom pravila koja govore o presuđenoj stvari), a da se meritorno sudi samo o zahtjevu za naknadu izmakle koristi za period od 25.10.2014. godine do presuđenja. Međutim, kako su u konkretnom slučaju pravne posljedice odbacivanja tužbe i odbijanja tužbenog zahtjeva iste, nije bilo potrebe intervenisati u ovom pravcu po službenoj dužnosti.

Nižestepeni sudovi su odluku o troškovima postupka donijeli uz pravilnu primjenu odredbe člana 386. stav 1. i člana 387. stav 1. u vezi sa članom 395. ZPP, prema opredijeljenom troškovniku zakonskog zastupnika tuženih, saglasno odredbama Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 68/05). Nižestepene odluke u ovom dijelu tužitelj osporava navodima koje je isticao i u žalbi. Kako je drugostepeni sud, u smislu odredbe člana 231. ZPP, ove navode pravilno ocjenio, te jasno i argumentovano obrazložio zašto nisu osnovani (koje obrazloženje u svemu prihvata i ovaj sud, pa nema potrebe da ga ponavlja), ni ti navodi nisu mogli ishoditi drugačiju odluku.

Budući da su nižestepeni sudovi na pravilno i potpuno utvrđeno činjenično stanje, relevantno za odlučivanje, pravilno primjenili materijalno pravo, a nisu povrijedili ni odredbe procesnog prava, te kako naprijed navedeni razlozi ostale revizione navode čine irelevantnim za odlučivanje o valjanosti nižestepenih presuda – reviziju tužitelja je valjalo odbiti, na osnovu odredbe člana 248. ZPP.

Predsjednik vijeća
Violanda Šubarić

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić